

og opprørsk
Pop-sidene

100682

BÅRE
i Dagbladet

Sannheten om kunst- samleren Quisling:

LURT TRILL RUNDT

Fikk ikke HJELP

■ Aabjorn Stormo (bildet) fikk store forbrenninger på kroppen under en arbeidsulykke på Notodden. Han fikk ingen hjelp på arbeidsplassen, og måtte selv kjøre til sykehuset.
Side 7

Dette maleriet av Rubens hang hjemme hos Maria og Vidkun Quisling. Det ble kjøpt av Quisling som en ekte Rubens, men viste seg senere å være falskt.

■ ■ Dagbladet kan i dag avsløre sannheten om Quislings mye omtalte kunst-skatter: De fleste av de 200 maleriene han kjøpte i Russland var falske. Dessuten ble flere ekte malerier lurt fra ham.

■ ■ Den store kunstsamlingen skulle trygge ekteparet Quislings tilværelse. Det ble en dyr skuffelse. Til slutt satt Maria igjen — lutfattig.
Side 8,9 og 10

TV-Ellen mot NRK

■ Den tidligere NRK-kjendisen Ellen Moen (bildet) skal føre saken som nærradiostasjonen Radio 1 har anlagt mot NRK. Radio 1 vil ha eneretten til å bruke 1-tallet.

Side 12

Fikk ikke spise med Kongen

Side 7

Vi gratulerer

Egil Stenshagen, Golf GTI

Norgesmester i Rallycross div.1 1984

Vi takker for tilliten

PIRELLI
dekk

BBS
felger

STOLDEMERE
støtdempere

Castrol
olje

BÄCKE & BÄNSING A.S.

VAG forhandler

BLE SNYTT OG

Vidkun Quisling hadde ingen heldig hånd som kunstsamler. De godt 200 maleriene han kjøpte i Russland, var for en stor del falske. De mest verdifulle blant de ekte, ble dessuten lurt fra ham av durkdrevne kunsthandlere.

AV HANS FREDRIK DAHL

Vidkun og Marias svære samling, som skulle trygge deres tilværelse i Norge, ble dem en dyr skuffelse. Prosesser, trusler og besvær fulgte overalt hvor de forsøkte å selge sine malerier.

Til slutt satt Maria igjen, lutfattig og forlatt. Sannheten om denne kunstsamlingen, som har opptatt offentligheten gjennom 50 år, er kommet for en dag først gjennom oppdagelsen av Quislings private arkiv. Den kan her fortelles for første gang.

Kunst for fem millioner

Da Quisling i januar 1930 fordelte maleriene i forseglede pakker etter hjemkomsten til Oslo, satte han opp en detaljert liste over sine skatter. De 200 bildene representerte en verdi på rundt 275 000 kroner, mente han. Det var om lag 5 millioner i dagens penger.

Dette var et svært forsiktig anslag. Markedsverdien måtte opplagt være høyere for en samling der verdenskunstners nesternavn sto i kø, med flere bilder hver av Rembrandt, Ruess, Boucher, Poussin, Potter og Monet og ellers verker av Joya, V. Dyck, Frans Hals, Breughel, Tiepolo, Gainsborough og Reynolds.

Bankhvelv

Quisling plasserte de fleste verkene i bankhvelv og hengte opp noen bilder hjemme i Erling Skjalgssons gate. Innboet ble forsikret for 10 000 kroner - til dengang ganske anseelig beløp. Deretter gikk han løs på oppgaven å realisere sine verker.

En del av de mindre kjente verk ble satt ut til salg hos kunsthandlere i Oslo. Et par mesterverk som var i dårlig forfatning, ble restaurert hos restorator Haug i Nasjonal-eriet. Museumsdirektør Carl Madsen i København ble i skrevet om samlingens omfang - en stor Rebrandt-antikk på ekketre. Quislings yngste bror Arne, som var bosatt i New York, fikk med seg malerier etter sommeropp-øret i Norge 1931. Han skulle lykken på verdens stør-ørstmarked.

Ivor var de kjøpt?

Snart viste det seg at male-ene ikke var så omsettelige. M Quisling hadde trodd. De anglet enhver form for ser-ikat eller erklæring fra tid-ere eiere. Quisling hadde li-lyst til å oppgi hvor de imnet fra. Ingen ting tyder idertid på at ervervelsen rfor var lyssky. Quisling dde fortalt om samlingen til je kolleger ved den norske rasjonen i Moskva. Ja, han dde hjulpet en del av dem d kunstjerp. Samlingen ble er det Maria seinere for- te, inspisert og tollbehandlet sovjetiske myndigheter ved reisen.

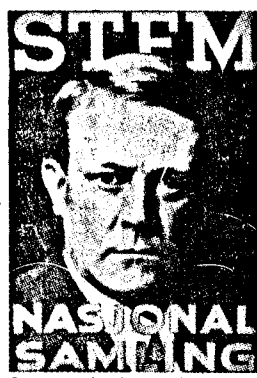
Marias arv

Ivor hadde ekteparet fått iver fra til sitt store kunst-øp? Maria forklarte dette ø for skifteretten etter kri-ø. Deis fra Vidkuns opp-ørte midler fra åra i Sovjet, s

QUISLINGS PRIVAT-ARKIV

■ Hver dag i denne uka vil Dagbladet legge fram nye funn fra det sensasjonelle Quisling-arkivet, som vi fortalte om lørdag. En 37-årig Oslo-mann fant NS-lørens private samling av brev og dokumenter på papirinsamlingen. Dagbladet har lest dem: 1200 brev, manuskripter og dokumenter fra Quislings utrolige liv i russisk, engelsk, norsk og tysk tjeneste.

Pengene fra kunstsalg skulle gå til å bygge opp Nasjonal Samling. I stedet ble det knapt nok til å livberge Quisling og Maria.

som moren selv kom reiseende med fra Kharkov til Moskva sommeren 1929. Maria og Vidkun kjøpte kunst og antikkvitet er for pengene.

Men de var blitt lurt. Så snart Quisling-bildene ble lagt under ekspertens lupen og lamper, viste det seg at de aller fleste var kopier og ikke originaler av store mestre.

«Rembrandt» var nok ikke den Rembrandt, men av en seinere kopist. Av de 11 bildene Arne hadde fått med seg i 1931, ble 10 hengende på veggen hjemme hos ham i Brooklyn som usselgelige.

Prøve lykken

Vidkun ga ham 30 andre, for å prøve lykken med dem: Rembrandt, Poussin, van Dyck og andre hollandske mestre...

Da Arne fikk undersøkt dem hos eksperten G. Frank Muller på 58. gate, krympet de til kopier, verd mello 25 og 100 dollar. Bare tre av de 30 var ekte, ingen av dem verdensnavn.

«Det ser altså ut som om du har risikert dine penger på ting som du ikke hadde tilstrekkelig kjennskap til for å skjelne det ekte fra det uekte», konkluderer Arne sitt nedslående brev i oktober 1933.

Han trakk også den nærliggende slutning at «det er å frykte, at mange av de bildene du fremdeles har hjemme, ikke

Vidkun Quisling og Maria, fotografert på Jonsbryg etter at de kom hjem fra Russland i 1929.

Med Frans Hals for NS...

I mai 1933 stiftet Quisling partiet Nasjonal Samling. I oktober gikk han til valg, fast bestemt på å bli gruppefører for en ny og sterk stortingsgruppe. For sikkerhets skyld noterte han også hvem han ville ha med seg i sin nye regjering.

Men forgjeves. Ingen fra NS kom på Stortinget. Det nye partiet måtte åpenbart bygges organisatorisk først. Medlemmene tok fatt med stor begeistring. Quisling hadde nok å gjøre, men ingen lønn.

Hollandsk familie

I denne situasjonen var det at brødrene Quisling satte all sitt håp til det ene bildet som var både verdifullt og ekte i samlingen: «Den hollandske familie», av Frans Hals. Arne hadde fått det restaurert og taksert til en verdi av 50 000-60 000 dollar, altså 4-5 millioner 1994-kroner. Høsten 1933 telegraferte Vidkun og ba ham selge det straks.

Men enda en vanskelighet la seg i veien for den uheldige kunstsamleren: 1933, toppåret for Quislings politiske innflytelse i Norge, var bunnåret for amerikanske investorer. Kunsthandleren på 5th Avenue måtte bare beklage at markedet for denslags for tida var ute av luge.

Vidkuns pengeklippe var imidlertid så alvorlig at han ba Arne selge bildet for 25 000 dollar; da heller ikke det hjalp, gikk han året etter ned til 15 000. Et bud var i mellomtida innløpt på 13 000 dollar, men kjøperen viste seg ikke seinere.

Lyn fra himmel

Sommeren 1934 ventet enda

en kaldduj. «Som lyn fra klar himmel», skrev Arne, «kom i går beskjednen om at Hals-bildet ikke er ekte likevel». Worcester Museum, som var interessert, hadde røntgenundersøkt bildet, forklarte kunsthandleren. Man avdekket at penselstrøkene umulig kunne være av den store mesteren, men av to litt seinere kunstnere i samarbeid, Haarlem og Molenan. Museet bød 4000 dollar, og ventet svar innen 24 timer.

Arne telegraferte straks til Vidkun, som motstrebende aksepterte. Men da han trottet opp på 5th Avenue for å stå til, meddelte kunsthandleren at dessverre, museet hadde truk-

